mülkiye dergisi
Araştırma Makalesi

Güney Kore'de Siyasi Partiler ve Kurumsallaşma

Kerem Kılıçdaroğlu, TED Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, ORCID: 0000-0003-1688-6443,
e-posta: kerem.kilicdaroglu@tedu.edu.tr

Düzgün Arslantaş, Köln Üniversitesi, Max Planck Enstitüsü, ORCID:0000-0002-8133-6280, e-posta: ad@mpifg.de

Özet

Güney Kore'de askeri diktatörlüğün 1987 yılında yıkılmasının ardından 33 yıl geçmiş olmasına rağmen siyasi partiler kurumsallaşmasını tamamlayamamıştır. Demokratik kurumlar başarılı bir şekilde inşa edilirken siyasi partiler örgütlenme, parti-içi demokrasi, parti-seçmen ilişkileri ve liderlik gibi konularda sıkıntı yaşamaktadır. Bu kapsamda, her ne kadar Güney Kore demokrasiye geçişte simge ülkelerden bir tanesi olarak kabul edilse de siyasi partiler ülkenin demokrasiye evrilmesinde en zayıf halkalardan biridir. Bu çalışma, Angelo Panebianco'nun parti kurumsallaşması teorisinin iki öğesinden (otonomi ve sistemlilik) faydalanarak, bu durumun nedenleri üzerindeki durmaktadır. Panebianco'ya göre, otonomi partinin sendikalar gibi dışsal kurumlarla olan ilişkisini tanımlar. Bu aktörler, sivil toplumdan meslek örgütlerine, sendikalardan sermayedarlara geniş bir kümeyi kapsamaktadır. Panebianco'ya göre, bir parti izleyeceği politikayı bu aktörlere göre şekillendirmiyor ve zımni de olsa bu aktörler üzerinde tahakküm kurabiliyorsa, kurumsallaşmıştır. Sistemlilik ise parti içi kurumsallaşmaya işaret eder. Homojen ve tutarlı bir yapı oluşturmak için partinin alt birimlerini kontrol edebildiği merkezi bürokrasiye sahip olması; taşra-merkez ilişkisinde parti içi demokrasiye uygun hiyerarşik bir yapı oluşturulması; tüm alt birimleri aynı şekilde örgütlenmesi; parti finansmanın düzenli ve çok çeşitli olması gerekmektedir. Güney Kore'de parti kurumsallaşması 3 Kim dönemi (1987-2004) ve 3 Kim sonrası dönem (2004-2018) olmak üzere iki dönemde incelenmektedir. Güney Kore siyasetinde, demokrasiye geçiş sürecinde partilerden ziyade liderlerin ön plana çıktığı görülmüştür. Özellikle demokrasiye geçiş sürecinin liderleri Kim Dae-jung, Kim Young-sam ve Kim Jong-pil'in siyasette artan popülaritesinden dolayı bu döneme '3 Kim dönemi' denilmektedir. 3 Kim döneminde sivil toplum kuruluşlarının görünürlüğü ve siyasetteki etkisi artarken siyasi partiler söz konusu sivil toplum kuruluşlarından bağımsız hareket etmiş, kurumsallaşmanın otonomi boyutunda başarılı olmuşlardır. Liderler partileri üzerinde hâkimiyet kurmayı başarmış fakat örgütlenme, iç işleyiş, adaylık ve parti-içi demokrasi gibi (sistemlilik) kriterlerde sınıfta kalmıştır. 3 Kim sonrası dönemde ise sivil toplum kuruluşlarının etkisinin artması partilerin otonomilerini azaltırken örgütlenme ve parti-içi demokraside önemli gelişmeler yaşanmış, liderler güç kaybederken partilerin finansman ve üye yapısının yataylaşması sistemliliği arttırmıştır. Özetle, bu çalışmada mevcut literatürün analizinden ve kamuoyu yoklama

Kılıçdaroğlu K ve Arslantaş D (2021) Güney Kore'de Siyasi Partiler ve Kurumsallaşma. *Mülkiye Dergisi*, 45(3), 617-639.

Makale Gönderim Tarihi: 21.02.2021, Makale Kabul Tarihi: 18.05.2021

verilerinden hareketle, ilk dönemde otonominin güçlü ama sistemliliğin zayıf olduğu, ikinci dönemde ise sistemlilik güçlenirken otonominin zayıfladığı ifade edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Güney Kore, Otonomi, Panebianco, Parti Kurumsallaşması, Sistemlilik.

Political Parties and Institutionalization in South Korea

Abstract

Although 33 years have passed since the collapse of the military dictatorship in South Korea (1987), political parties are far from being institutionalized. While the democratic institutions have successfully been established in this period, political parties have remained exposed to the problems of organization, intra-party democracy, party-voter linkage, and party leadership. This makes the political parties the weakest institution in South Korea's transition to democracy. This paper aims to explain the reasons for this situation by adopting Angelo Panebianco's party institutionalization framework which relies on autonomy and systemness. According to Panebianco, autonomy refers to parties' relations with external institutions such as civil society organizations and trade unions. Parties are autonomous as long as they act independently from these organizations. Systemness, on the other hand, refers to parties' internal institutionalization such as the level of intra-party democracy, the type of party finance, and the party's control over the organization. In this research, party institutionalization in South Korea is examined in two periods, namely the 3 Kim period (1987-2004) and the post-3 Kim period. In South Korean politics, three party leaders, Kim Dae-jung, Kim Young-sam, and Kim Jong-pil, came into prominence during the transition to democracy which is also known as the 3 Kim period. In this period, parties were successful in getting out of the sphere of influence of external actors (autonomy). Also, party leaders were able to control their parties without interruption yet they failed to fulfill the criterion of systemness such as organization, candidate nomination, and intra-party democracy. In the post-Kim period, significant steps have been taken in the way of party institutionalization. First, the parties' autonomy is confronted with the increasing influence of non-governmental organizations. The developments in party organization, the strengthening of intra-party democracy, the horizontalization of the finance and member structure, on the other hand, have made the systemness criterion more relevant. To wrap up, based on the overview of the state-of-art as well as the data acquired from the public surveys, this study argues that systemness was weak and autonomy was strong in the first period while systemness strengthened and autonomy weakened in the second period.

Keywords: South Korea, Autonomy, Panebianco, Party Institutionalization, Systemness.

Giriş

"Üçüncü dalga demokratikleşme" (Huntington, 1993) trendinin başladığı 1980'lerden itibaren Filipinler (1986), Moğolistan (1990), Tayland ve Tayvan (1992), Kamboçya (1993), Endonezya (1999) ve Doğu Timor (2002) gibi ülkelerde otoriter rejimler yerlerini daha demokratik rejimlere bırakmışlardır (Croissant ve Vörkel, 2012: 236).[1] 1961'de iktidarı ele geçiren askeri rejimin 1987'de yıkılmasıyla Güney Kore de demokratikleşme kervanına katılmıştır. Her ne kadar askeri rejimin devrilmesinin ardından 33 yıl geçse ve artık günümüzde Güney Kore gelişmiş demokrasilerden bir tanesi sayılsa da parti kurumsallaşması istenilen düzeye gelememiştir. Parti kurumsallaşması demokratikleşme için önemli bir kavramdır çünkü demokratik bir ülkede partilerin kurumsallaşması parti sisteminin kurumsallaşmasını ve dolayısıyla demokrasinin sağlamlaşmasını sağlar (Randall ve Svasand, 2002: 6).

Bu çalışma Güney Kore'de parti kurumsallaşmasını İtalyan siyaset bilimci Angelo Panebianco'nun (1988) kavramsal çerçevesini kullanarak analiz etmeyi amaçlamaktadır. Panebianco'ya göre parti kurumsallaşmanın iki boyutu vardır: Otonomi ve sistemlilik. Otonomi parti liderliğinin, parti yönetimine etki etmek isteyen baskı ve çıkar gruplarından azade ve üstün olmasını; sistemlilik ise parti-içi demokrasiden hiyerarşiye, merkez-taşra ilişkisinden parti içi iletişim modeline, partilerin iç tutarlılık ve organizasyon yapısını ifade eder. Bu çerçevede mevcut literatür ve kamuoyu yoklama verileri incelendiğinde, Güney Kore'de parti kurumsallaşmasının zamanla değişime uğramakla birlikte zayıf kaldığı gözlenmektedir. Daha kapsamlı olarak ifade etmek gerekirse, '3 Kim' dönemi olarak bilen 1987-2004 yılları arasında partiler sivil toplum örgütlerinden ve sendikaların etkisinden büyük oranda azade olsalar da parti örgütlerinin zayıflığı, kliyentalist ilişkilerin yaygınlığı, merkeziyetçilik ve lider sultası nedeniyle sistemliliği sağlayamamışlardır. Üç Kim sonrası dönemde ise, baskı gruplarının partiler üzerindeki etkisinin artmasına paralel olarak partilerin otonomileri azalmış; liderlerin ikinci plana düşmesiyle ve parti içi işleyiş ve üyeliğin daha etkin hale gelmesiyle partilerin sistemliliği artmıştır.

Bu minvalde, bu makale 5 bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm parti kurumsallaşması ve Panebianco'nun kurumsallaşma kavramını açıklamaktadır. İkinci bölüm, Güney Kore'de demokratikleşme ve siyasi partileri incelemektedir. Üçüncü bölüm 3 Kim döneminde parti kurumsallaşmasını sistemlilik ve otonomi unsurları çerçevesinde incelemektedir. Dördüncü bölüm, 3 Kim sonrası dönemde partilerin kurumsallaşma çabalarını analiz etmektedir. Beşinci bölüm ise sonuç kısmından oluşmaktadır.

Kavram: Parti Kurumsallaşması

Kurumsallaşma kavramı birçok farklı disiplinin ilgi konusu olmuş ve son zamanlarda iyice artan bir hızda bilim insanları arasında tartışılmıştır. Siyasi parti literatürü kapsamında kurumsallaşma kavramı temel olarak iki ana eksende incelemiştir: Parti sistemi kurumsallaşması[2] ve parti kurumsallaşması. Her ne kadar bu iki unsur arasında yakın ilişki olsa da aralarında her zaman için doğru orantılı ilişki olduğunu ifade etmek mümkün değildir (Randall ve Svasand, 2002: 6-7). Türkiye örneğinden hareket etmek gerekirse, yüzyılı aşkındır süregelen seçim geleneği parti sistemi kurumsallaşmasına ciddi oranda katkı sunarken, askeri darbeler, siyasi çalkantılar (Arslantaş ve Arslantaş, 2020: 27) ve partilerde görülen lider sultası (Sayarı, 2002; Kalaycıoğlu, 2013) partilerin kurumsallaşmasının önünde bariyer oluşturmuşlardır.

Parti kurumsallaşması literatüründe klasik olarak nitelendirilebilecek çalışmalardan ilki Samuel Huntington'a aittir. Huntington (1968: 12-13) kurumsallaşmayı "örgütlerin ve parti-içi veya parti-dışı prosedürlerin değer ve istikrar elde ettikleri bir süreç" olarak tanımlar ve kurumsallaşmanın dört boyutta vücut bulduğunu savunur: Adaptasyon, karmaşıklık, özerklik ve tutarlılık. Kısaca ifade etmek gerekirse, adaptasyon partilerin sisteme uyum sağlamalarını; karmaşıklık partilerin örgütlenme kapasitesini, özerklik partilerin sivil toplum kuruluşlarından bağımsızlığını ve son olarak tutarlılık parti örgütündeki uzlaşı ve uyum derecesini gösterir. Partiler bu kriterleri sağladıkları oranda kurumsallaşmıştır. Janda (1980) tarafından ortaya konan diğer bir popüler tasnife göre ise, parti kurumsallaşması altı değişkenden oluşur: Partinin kuruluş yılı, parti isminin değişimi, partide yaşanan bölünmeler, parti içi liderlik mücadelesi, yasama ve seçimlerde istikrarsızlık. Burada dikkati çeken özellik, Janda'nın sadece içsel değil, dışsal faktörlerin (yasama ve seçimlerde istikrarsızlık) de kurumsallaşmaya etki ettiğinin altını çizmesidir. Bunun yanında – Huntington'dan farklı olarak – Janda (1980: 19) özerkliğin kurumsallaşmanın bir boyutu olmadığını savunur. Buna, İngiltere'deki İşçi Partisi'nin kurumsallaşmış olmasına rağmen sendikalardan bağımsız hareket edememesini örnek olarak verir. Partinin kurumsallaşmasında sadece dışsal faktörlerin altını çizen yaklaşımlar da mevcuttur. Örneğin, Rose ve Mackie (1988)'e göre, normal koşullar altında üç seçimden fazla varlığını sürdürebilen bir parti kurumsallaşmıştır. Ayrıca bir partinin kurumsallaşması için ülke genelinde teşkilatlanması ve seçimler için aday göstermesi yeterlidir.

Parti kurumsallaşması üzerine son dönemde yayınlanan çalışmalar kurumsallaşmanın ölçümüne yönelik yenilikçi yaklaşımlar getirmiştir. Örneğin, içsel etkenlere odaklanan 'yaşam döngüsü' yaklaşımına göre (life-cycle

approach) siyasi partiler zaman içerisinde olgunlaşır. Bu tespit, parti içi kuralların oturmasının, hiyerarşik düzenin sağlanmasının, örgütün büyümesinin ve ülke sathına yayılmasının zaman aldığını, dolayısıyla partilerin zaman geçtikçe kurumsallaştığını savunmaktadır. Bu minvalde, örneğin, Harmel ve Svasand (1993: 86)'in gözlemlediği üzere, Norveç ve Danimarka'daki siyasi partiler kurumsallaşma da başarılı olmuşlardır. Dışsal etkenlere odaklanan 'dönem etkisi' (period effect) yaklaşıma göre ise (örn, Katz ve Mair, 1994), siyasi partiler yarış içindedir ve yarışı kazanan partiler diğerleri tarafından kurumsal açıdan örnek alınır (örgüt yapısı ve parti içi demokrasi, üye yapısı vb.).

Panebianco'nun Kurumsallaşma Kavramı

Bu çalışma, içsel ve dışsal faktörlerin ayrı ayrı parti örgütlenmesine ve kurumsallaşmasına etkisi olduğunu kabul etmekle birlikte, iki faktörü bir arada ele alan 'tarihsel-kurumsalcı' yaklaşımı benimsemektedir. Bu yaklaşımın en büyük temsilcisi ise İtalyan siyaset bilimci Antonio Panebianco'dur. Michels (1911[1959]) ve Mosca (1896[1930]) gibi yazarlardan etkilenen Panebianco, *"Political Parties: Organization and Power"* (1988) adlı eserinde, partilerin kuruluş, kurumsallaşma ve olgunluk dönemleri arasında ayrım yapar. Gelişen siyasi ve toplumsal olaylar (dışsal etkiler), partilerin kuruluş aşamasında önemli bir rol oynamakta iken, gelişme aşamasında yerini hizipler arası mücadeleye bırakır. Zamanla öne çıkan hizip parti yönetiminde etkili olur ve mevcut düzeni (kendi varlığını) korumaya çalışır.[3] Bu kapsamda Panebianco siyasi parti liderlerini, örgütlerini bir arada tutmaya çalışan 'girişimciler' olarak tanımlar. Bu girişimciler iktidarlarını pekiştirebilmek adına parti kaynaklarını kapsamlı dağıtma biçiminden (kolektif teşvikler) veya sadece belli parti üyelerini veya elitlerini ödüllendirme amaçlı bir dağıtım yolundan (seçici teşvikler) yararlanırlar.

Panebianco, partilerin kurumsallaşma düzeyini iki değişkenle açıklar. Bunlardan ilki olan otonomi, partinin dışsal aktörlerle olan ilişkisini tanımlar. Bu aktörler, sivil toplumdan meslek örgütlerine, sendikalardan sermayedarlara geniş bir kümeyi kapsamaktadır. Panebianco'ya göre, bir parti izleyeceği politikayı bu aktörlere göre şekillendirmiyor ve zımni de olsa bu aktörler üzerinde tahakküm kurabiliyorsa, kurumsallaşmıştır. Daha net bir ifadeyle, otonomi partinin dış çevrenin etkisinden azade olup onu yönlendirebilme kapasitesidir. Bu bağlamda değerlendirecek olursak, sendikalarla sıkı ilişkileri olan birçok parti – ki bunların çoğunu kitle partisi olarak değerlendirmek mümkündür (Duverger, 1954) – kurumsallaşmanın otonomi ayağında başarısızdırlar.

Parti kurumsallaşmasını etkileyen diğer bir unsur olan 'sistemlilik' ise otonomiye göre daha kapsamlıdır. Genel olarak, sistemlilik parti içi kurumsallaşmanın

yapısına ve tutarlılık düzeyine işaret eder. Panebianco'ya göre partinin alt birimleri merkez yönetimine bağımlı olmalı ve birlikte hareket etmelidir. Parti içinde merkeze bağımlılık olduğu sürece parti daha homojen bir yapıya sahip olacaktır. Tutarsızlığın arttığı durumda, alt birimler birbirlerinden farklılaşabilir ve hatta parti dışı kaynaklardan destek bulurlarsa (STK'lar, iş dünyası veya medya desteği gibi) merkezden bağımsız hareket ederek heterojen bir yapı oluşturabilirler (1988: 56-57). Homojen ve tutarlı bir yapı oluşturmak için partinin alt birimlerini kontrol edebildiği merkezi bürokrasiye sahip olması; taşra-merkez ilişkisinde parti içi demokrasiye uygun hiyerarşik bir yapı oluşturulması; tüm alt birimlerin aynı şekilde örgütlenmesi; parti finansmanının düzenli ve çok çeşitli olması (üyelik aidatları, hazine yardımı, iş dünyasından yardımlar gibi) gerekmektedir (Panebianco, 1988: 58-59).

Panebianco'ya göre partide kurumsallaşmanın oluşması için sistemlilik ve otonominin yüksek olması gerekmektedir. Ayrıca bu iki unsur kurumsallaşmayla doğru orantılıdır. Yani, partinin otonomisi arttıkça, iç tutarlılığı ve örgüt gücü artar. Öte yandan Panebianco'ya göre karizmatik liderlik/lider partileri kurumsallaşmaya karşı güçlü direnç gösterme eğilimindedir (1988: 67). Bunun nedeni ise söz konusu partinin zaman içinde kurumsallaşması liderin parti içinde gücünü kaybetmesine ve bir anlamda partinin özgürleşmesine yol açmasıdır. Bu modelde liderin çevresiyle ilişkileri belirsizdir, yani otonomi hususunda parti güçlü veya zayıf kalabilir. Diğer taraftan parti merkezinin veya bürokrasisinin gücü partinin kendisinden değil sadece liderden geldiği için sistemlilik unsuru zayıftır (1988: 66-67). Aşağıda detaylarıyla açıklanacak 3 Kim dönemi sistemlilik açısından karizmatik liderliğe/lider partilerine benzemekle birlikte söz konusu partilerin otonomisi yüksek olduğu için karizmatik lider partilerinden ayrışmaktadır.

Bu çalışma, Panebianco'nın kavramsal çerçevesini Güney Kore siyasetine uygulamaktadır. Bu kapsamda 3 Kim döneminde ve sonrasında parti kurumsallaşması otonomi ve sistemlilik kriterleri ışığında incelenecektir. Fakat bu bölümlere geçmeden önce kısaca ülkenin demokrasiye geçiş dönemi, siyasi partiler ve kurumsallaşma sorunları ele alınacaktır.

Güney Kore'de Demokrasiye Geçiş ve Siyasi Partiler

2. Dünya Savaşı'na kadar Japon işgali altında olan Kore İmparatorluğu, Japon yenilgisinin ardından ikiye bölünmüştür. 38. paralelin kuzeyi Sovyet etkisi altında kalırken, güneyi Amerika Birleşik Devletleri himayesinde kalmıştır. 1948'de kurulan ve 1950'de patlak veren Kore Savaşı'nın ardından tamamen batı etkisine giren Güney Kore'de, birçok anayasal kurum kurulmuştur. Bunun

yanında, 1948'ten 1987 yılına kadar anayasa 6 kere değişmiştir ve Fransa'ya benzer şekilde bu değişiklikler yeni cumhuriyet olarak anılmıştır.

Güney Kore'de partilere ilişkin ilk düzenlemeler ise 2. Dünya Savaşı'nın hemen ardından gündeme gelmiştir. Şubat 1946'da Amerikan askeri hükümetince kabul edilen '55. Yasa' topluluklara parti kurabilmenin önünü açarken birtakım sorumluluklar da getiriyordu. Örneğin, siyasi parti temsilcileri üst yönetimde bulunanların isimlerini, finansmanı sağlayacak kurumların ya da şahısların bilgilerini, üye sayılarını ve başka partilerle yapılacak iş birlikleri ile ilgili bilgileri en az 60 gün öncesinden hükümete vermekle yükümlüydüler. Birçok muhalefet örgütü – özellikle sol tandanslı olanlar – yasayı kendi iç işlerine müdahale olarak algılayıp karşı çıkmıştır (Mobrand, 2018: 609).

1960 yılının Nisan ayında Cumhurbaşkanı Syngman Rhee, otoriter ve yolsuzluklarla anılan yönetimine tepki olarak ortaya çıkan sokak hareketleri nedeniyle ülkeyi terk etmek zorunda kalmıştır. İzleyen dönemdeki ekonomik ve politik sorunlar, Mayıs 1961'de General Park-Chung-Hee liderliğinde askeri darbenin önünü açmıştır. Darbeyle birlikte askeri diktatörlüğün temelleri atılmıştır. Bu çerçevede tüm siyasi partiler yasaklanmıştır. Siyasi partilere etki edebilecek sendikal hareketler ve sivil toplum örgütleri de yasaklanmıştır. Bu durum, halk nezdinde ciddi tepkiye neden olmuş ve yönetim taraftarları ve muhalifler arasında çatışmayı artırmıştır (Kang, 2017: 18). 1979'da Park'ın suikast sonucu hayatını kaybetmesi, muhalefet için umut ışığı olsa da yerine gelen General Chun Doo-hwan baskıcı politikaları sürdürmüştür. Otoriter politikalar iç karışıklığı bastırmada ise yeterli olmamıştır. Nihayetinde işçiler ve beyaz yakalıların yoğun olarak iştirak ettiği aşağıdan yukarıya halk hareketi neticesinde, Chun Doo-hwan ve kendisinin başkan adayı Roh Tae-woo muhalefet ve sivil toplum kuruluşları liderleriyle bir araya gelmiş ve görüşme sonucunda '29 Haziran Bildirisi' yayınlamıştır (Croissant, 2002: 242). Roh Tae-woo bu bildiriyle ülkenin artık otoriter bir yönetime sahip olamayacağını belirtmiş ve kısa sürede demokratik (adil ve tarafsız) seçimlerin gerçekleşeceğini belirtmiştir. 1987'nin yaz aylarından itibaren demokrasiye geçiş süreci başlamıştır.

1987'de yaşanan değişimin Kore'deki siyasi hayat üzerinde belirgin etkileri olmuştur. Öncelikle, devlet başkanlığı seçimi askeri rejim kontrolünden çıkmış ve doğrudan halkın tercihine bırakılmıştır. İkincisi, daha önce rejim tarafından yakından gözlemlenen ve mümkün olduğunca bastırılan sivil toplum örgütlerinin gelişmesinin önü açılmıştır. Üçüncüsü, 1961 Anayasası ile yok edilen yerel otonomi tekrardan gündeme gelmiştir. Dördüncüsü – her ne kadar kısıtlı olsa da – işçi hareketlerinin örgütlenmesinde ve greve gitmesindeki engellerden bir kısmı kaldırılmıştır. Beşincisi, medyanın özgürleşmesinin yolu açılmıştır (Steinberg ve Shin, 2006: 528).

Demokrasiye geçişin ardından ilk özgür seçimler 1988 yılında yapılmış, 1963'ten itibaren meclisin en büyük partisi olan Demokratik Cumhuriyet Partisi'nin (Democratic Republican Party) halefi, Demokratik Adalet Partisi (Democratic Justice Party), tarafından kazanılmıştır. Bu parti, ileriki kısımlarda ayrıntılı işleneceği üzere, 2004 yılına kadar – her ne kadar başka partilerle birleşse ve zaman zaman isim değişikliğine uğrasa da – meclisin en büyük partisi olarak kalmıştır. Ayrıca, 1997 yılına dek Başkanlığı elinde tutmuştur (Vincent, 2017: 198).

Demokratikleşmeyle birlikte başlayan baş döndürücü değişim, ileri de daha detaylı ifade edileceği üzere, liderlerin partilerini kurumsallaştırma çabalarından ziyade parti içi hiziplerin çoğunluğu kaybettikleri durumda partilerinden ayrılmada ve yeni parti kurmalarında bir sakınca görmediklerine işaret ediyor. Bu kapsamda, her ne kadar Kore demokrasiye geçişte simge ülkelerden bir tanesi olarak kabul edilse de siyasi partiler ülkenin demokrasiye evrilmesinde en zayıf halkalardan biridir. Seçmenle parti arasındaki ilişkinin zayıf olması sivil topluma manevra alanı tanımıştır (Koo, 2018: 2).

Siyasi partilerin ikinci planda kalmasına neden olan diğer bir yapısal unsur Kuzey Kore tehdididir. Bu algı neticesinde, askeri rejim ve devamındaki sivil yönetim önceliği ulusal güvenlik ve sivil itaate vermiş, politik ve sivil özgürlükler göz ardı edilmiştir. Bu durum, otoriter rejimin kökleşmesinde büyük rol oynamıştır (Heo ve Stockton, 2005: 677). Aynı şekilde kültürel yapıyı da not etmek gerekir (Helgesen, 1995). Güney Kore, Konfüçyüs felsefesinden etkilenmiş muhafazakâr bir toplumdur (Moon, 2003: 109). Muhafazakâr yapı siyasi ortamı da etkilemiş, sol veya merkez-sol partiler nispeten seçimlerde zayıf kalmıştır. Halkın yalnızca küçük bir kesimi kendisini dini açıdan Konfüçyüsçü olarak görse de sosyal açıdan halkın çoğunluğunun bu geleneği benimsediğini ifade etmek mümkündür. Bu gelenek, parti içinde güç ve yetki paylaşımını lider lehine geliştirmiştir (Steinberg ve Shin, 2006: 521).

Her ne kadar yeni anayasa, seçim sistemi ve daha fazla özgürlükler demokratik değerlerin kurumsallaşması açısından olumlu görünse de birtakım engeller hala mevcuttur (Heo ve Stockton, 2005: 675). Bunun en bariz örneği, Kuzey Kore'yle olan tarihsel düşmanlıktan ötürü, üretimin yaygın olduğu ülkede emek hareketlerinin ve sol partilerin önünün kesilmesidir. 2000 yılında kurulan ve 2011 yılında Birleşik İlerleyiş Partisi'yle (Unifited Progressive Party) birleşen Demokratik İşçi Partisi (Democratic Labor Party) bu trendi bir miktar kırsa da sol partiler oy tabanlarını genişletmede zorluk yaşamışlardır. Partilerin kurumsallaşmasında diğer bir engel partilerin uzun süreli olmamasıdır. Tablo 1, seçimsel değişimleri (electoral volatility) karşılaştırmalı olarak göstermektedir.[4]

Aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere, Güney Kore'de seçimsel değişiklik Fransa ve Japonya gibi demokrasilerden daha fazladır. Üçüncü mesele, partilerin tabanlarının coğrafi olarak belirli bölgelerle sınırlı kalmasıdır. Örneğin, muhafazakâr partiler ülkenin doğusunda bulunan Yeongyang ve Gyeongsang bölgelerinden güçlü destek bulurken, merkez soldaki partiler ise Seul'un metropol alanlarından ve güneybatıdaki Jeolla bölgelerinden oy almaktadır (Stockton ve Heo, 2004: 4).

Tablo 1: Güney Kore ve Diğer Demokrasilerde Seçimsel Değişkenlik

Ülke	Ortalama Değişkenlik	Seçim Dönemleri	39 Ülke Arasındaki Sıralama
Amerika Birleşik Devletleri	3.2	1978-2002	1
Birleşik Krallık	8.2	1979-2001	4
Fransa	17.5	1978-2002	15
Japonya	18.6	1979-2000	16
Tayvan	18.7	1996-2001	17
Brezilya	24.1	1986-2002	21
Güney Kore	**24.6**	**1988-2000**	**22**
Arjantin	24.9	1983-2001	23

Kaynak: Mainwaring ve Torcal, 2006: 208.

3 Kim Dönemi (1987-2004)

Bu bölümde 3 Kim döneminde kurumsallaşmanın otonomi ve sistemlilik boyutları tartışılacaktır. Fakat tartışmaya geçmeden önce kısaca demokrasiye geçiş sonrası Kore siyasetine yön veren isimlerden bahsetmek yerinde olacaktır. Diktatörlük sonrası dönemde üç liderin ön plana çıktığı söylenebilir; Kim Dae-jung, Kim Young-sam ve Kim Jong-pil. Bu liderler arasından Kim Dae-Jung ve Kim Young-Sam 1960'lardan itibaren toplumsal muhalefetin başını çektikleri için halk nezdinde popülerlik kazanmışlardır. Otoriter askeri rejimin hüküm sürdüğü dönemde iki lider birlikte hareket etmiş ve 1987 yılında (seçimlerden birkaç ay önce) Demokratik Yeniden Birleşme Partisi'ni (Reunification Democratic Party) kurmuşlardır. Her ne kadar otoriter yönetime karşı çıksa da bu ikili arasında çıkan tartışmalar, partiyi kimin yöneteceği ve nasıl bir yol izleneceği konularındaki anlaşmazlıklar nedeniyle demokratikleşme süreciyle birlikte iki lider ortak parti çatısı altında seçimlere girmektense ayrı partilerle seçime girme kararı almışlardır (Croissant, 2002: 242; Jonsson, 2014: 15). 1987 Aralık ayında yapılan başkanlık seçimleri öncesi Kim Dae-jung partiden ayrılıp Demokratik Barış Partisi'ni (Peace Democratic Party) kurarak başkanlık seçimleri

öncesi Kim Young-sam'a rakip olmuştur. İki lider de adaylığını koyunca Roh Tae-woo (askeri iktidarın desteklediği aday) aradan sıyrılarak 1987 seçimlerinden zaferle ayrılmayı başarmıştır. Daha sonra, Kim Young-sam otoriter dönemin iktidar partisi Demokratik Adalet Partisi (Democratic Justice Party) ve Kim jong-pil'in Yeni Demokratik Cumhuriyetçi Partisi (New Democratic Republican Party) ile birlikte hareket ederek Demokratik Liberal Parti'yi (Democratic Liberal Party, 1990) kurmuş ve liderliğini üstlenmiştir. 1992 yılında Devlet Başkanı seçilmesinin ardından 1996 yılında Yeni Kore Partisi'ni (New Korea Party) kurmuştur. Başkanlık döneminin sonuna doğru ise partinin adı Büyük Ulusal Parti (BUP, Grand National Party, 1997) olarak değiştirilmiştir. Öte yandan Kim Dae-jung'un lideri olduğu Demokratik Barış Partisi yerini önce Yeni Siyaset için Ulusal Kongre Partisi'ne (YSUKP, National Congress for New Politics, 1995), 1998'de başkan seçildikten sonra ise Milenyum Demokrasi Partisi'ne (MDP, Millenium Democratic Party, 2000) bırakmıştır. Kim-Jong-pil ise Güney Kore Milli İstihbarat Teşkilatı'nın kurucusu olup geçmiş dönemde otoriter rejimle birlikte hareket etmiş ve 1971-1975 arası Başbakanlık yapmıştır. Demokrasiye geçişle birlikte Jong-pil önce Yeni Demokratik Cumhuriyetçi Partisi'ni (New Democratic Republican Party, 1987) sonrasında Birleşmiş Liberal Demokratlar Partisi'ni (United Liberal Democrats, 1995) kurmuştur. 1990-2001 arası sırasıyla Roh Tae-woo (1987-1993), Kim Young-sam (1993-1998) ve Kim Dae-Jung (1998-2003) dönemlerinde koalisyon ortağı olmuş, 1998-2000 arası Başbakanlık yapmıştır.

3 Kim Döneminde Otonomi

Bu dönemde STK'ların görünürlüğü ve siyasetteki etkisi artarken siyasi partiler STK'lardan bağımsız hareket etmiş, kurumsallaşmanın otonomi boyutunda başarılı olmuşlardır. Diamond'ın (1992; 1994) isabetle ifade ettiği üzere, parti dışı aktörler demokratik olmayan ülkelerde toplumsal tepkiyi örgütleyebilir ve değişimin fitilini ateşleyebilir. Bu kapsamda, sivil toplum örgütlerinin askeri rejimin yıkılmasında oynadığı rolden ötürü, Kore'deki değişim sosyal hareket-temelli olarak nitelendirilmiştir (Kim, 2000: 3-5). Bu Kore'yi tabandan tavana değişimin yaşandığı Asya, Afrika ve Doğu Avrupa ülkelerinden biri yapar (Fiori ve Kim, 2018: 142). Parti liderleri de sivil toplum örgütlerinin halk üzerindeki etkisi, demokratikleşmeye yaptıkları katkıları ve muhtemel oy kaygısından dolayı önemli STK'ların desteğini almayı hedeflemiştir.

Daha önce de belirtildiği üzere demokrasiye geçişten önce askeri rejim STK'ları büyük oranda kontrolü altında tutmaktaydı. Örneğin, şemsiye sendika olan Kore Sendikaları Federasyonu, askeri rejimin himayesi altındaydı (Steinberg ve Shin, 2006: 520). Otoriter rejimin yıkılmasının ardından STK'lar hem sayı hem etki olarak ciddi oranda büyüdü. Bu minvalde, 1989'da kurulan 'Ekonomik Adalet

için Yurttaşlar Koalisyonu' ve 'Katılımcı Demokrasi için Halkın Dayanışması' (People's Solidarity for Participatory Democracy, 1994) platformları demokratik rejimin restore edilmesinde önemli rol üstlenmişlerdir (Fiori ve Kim, 2018: 145-146). Ayrıca STK'lar başta çevre, adalet, eğitim, cinsiyet eşitliği ve Kuzey-Güney Kore ilişkileri olmak üzere birçok alanda toplumsal taleplerin sesi haline gelmişler ve toplumda etkilerini artırmışlardır. Bununla birlikte STK'lar parlamento üzerinde de – kısmen de olsa – etkili olmaya başlamışlardır (Kim, 2000: 120-121). Demokratik seçimlerle birlikte STK temsilcileri siyasi partilerin vitrininde daha belirgin hale gelmişlerdir. Örneğin, Kim Dae-Jung 1970 ve 1980'lerde demokratikleşme hareketlerinde aktif olan çeşitli STK liderlerini YSUKP ve MDP yönetimlerine almıştır (Wein, 2000: 65-67).

Bu dönem STK-parti ilişkileri açısından değerlendirildiğinde ortaya ilginç bir görüntü çıkmaktadır. Hükümetler STK'ların finansmanlarıyla ilgili çeşitli (olumlu) düzenlemeler yapmış ve bu vesileyle hem toplumun güvenini kazanmayı amaçlamış hem de STK'ları yanlarına çekmeye çalışmışlardır. Aynı zamanda, partilerdeki lider sultası ve oligarşik yapı siyasi elitler dışındaki kesimlerin karar alma mekanizmalarına etki etmesinin önünü tıkamıştır. Siyasetin şahsi çıkarlarla özdeşleşmesi, demokrasilerin olmazsa olmazı şeffaflığa ve güvenilirliğe zarar vermiştir. Hal böyle olunca sivil toplum inisiyatif almak zorunda bırakılmıştır (Cho, 2006: 69). Bir yandan vekil adaylarının güvenilirliğini ölçmeyi amaçlarken diğer taraftan yolsuzluğa bulaşmışları kara listeye almayı hedefleyen '2000 Genel Seçimleri için Yurttaş İttifakı' (Citizens' Alliance for the 2000 General Election, CAGE) platformu, STK'ların partiler üzerinde kurmaya çalıştığı denetime örnek bir oluşumdur.

Aynı dönemde, öğrenci ve işçi hareketleri siyasi partilerin iç işlerine etki etmede zayıf kalmışlardır (Stockton, 2001: 110). Bunun nedeni partilerin oy almalarında ideolojik tutumdan çok bölgeselciliğin etkili olmasıdır (Croissant ve Vörkel, 2012: 256). Her ne kadar güçlü sendikalar mevcutsa da Oh'un da (2012: 529) ifade ettiği üzere, bunların varlığı devlet toplum ilişkisini demokratik yönde değiştirmede yetersiz kalmıştır. Bu kapsamda, Kim Young-sam'ın sendikaların taleplerine kulak tıkaması tepkiyle karşılanmış ve 1995'te geniş katılımlı protesto gösterileri düzenlenmiştir. Protestolar sonucunda, İş Kanunu 1997'de değiştirilmiş ve işçi haklarına daha duyarlı hale getirilmiştir (Fiori ve Kim, 2018: 149). Bu dönemde, sendikaların üye sayılarında ise belirgin azalma meydana gelmiştir. Sendika üyelerinin toplam işgücüne oranı 1989'da %23,3 iken, 1998'de %13,8'e gerilemiştir (Koo, 2001: 159). Bunda, kanunların işçi haklarını kısıtlar nitelikte olmasının ve halkın yaklaşık dörtte üçünün kendisini orta sınıf olarak tanımlamasının etkisi büyüktür (Steinberg ve Shin, 2006: 533).

3 Kim Döneminde Sistemlilik

Partilerin sistemliliğini belirleyen başat unsurlardan bir tanesi Siyasi Partiler Kanunu'dur (SPK). Kore özelinde bu kanun ilk defa 1962-1963 arasında düzenlenmiştir. Demokrasiye geçiş sonrası dönemde ise SPK'ya yönelik ilk düzenlemeler 1989 ve 1993 yıllarında yapılmıştır. Örneğin, 1980'de yasalaşan ve %2'den az oy alan partilerin kapatılmasını öngören hükümler iptal edilmiştir. Bu değişiklik, partilerin kurulmasının ve sürdürülmesinin önündeki engellerden bir tanesini ortadan kaldırmıştır (Mobrand, 2018: 611).

Sistemliliği belirleyen diğer bir unsur da partilerin örgütlenme şeklidir. Örgütlenme partinin toplumla (seçmenlerle) bağını güçlendirmesi, partinin kendini meşrulaştırması ve gücünü topluma yayması açısından büyük önem taşır (Kitschelt, 2000: 848-849). Üyeler, özellikle seçim kampanyaları sırasında, partinin mesajlarını topluma iletmesi açısından kritik bir rol oynar. Fakat bunun da ötesinde üyeler seçmenlerle parti arasında bir bağ görevi görürler. Bu da partinin zamanla kurumsallaşmasına dolaylı katkı sağlar (Scarrow, 2005: 13-14). Fakat Crossaint'e (2002: 250-251) göre Kore'deki siyasi partiler örgütlenme açısından sorunlu olmakla birlikte toplumla bağlarının kopuk olması (sivil toplum kuruluşları dâhil) sonucu kurumsallaşmayı başaramamıştır. Ayrıca partiler genel olarak seçmenlere ideolojik ipuçları vermede yetersiz, Avrupa'da görülen program parti[5] tipinden oldukça uzakta ve politikacıların siyasi güç elde etmede kullandıkları araçlar haline gelmiştir (Wong, 2013: 261). İdeoloji ya da formal örgütlenme yerine, parti liderliği daha ön plandadır. Kabaca ifade etmek gerekirse, 3 Kim döneminde lider partiyi temsil etmez; parti lideri temsil eder. Steinberg ve Shin'e göre (2006: 522) bunda gücü paylaşmayı kaybetmek olarak gören dini inanışın etkisi olsa da 3 Kim döneminde partileri "tek adam partisi" ya da "patron partisi" olarak nitelendirmek mümkündür (Kim, 2008: 378).

Bununla ilintili olarak kliyentalizm partilerin sistemliliğini olumsuz etkilemektedir. Liderler partileri bireysel amaçlarını gerçekleştirebilecek bir mecra olarak görürken parti politikalarını belirlemede veya parti yönetiminde kimlerin bulunacağına genelde tek başlarına karar vermekteydiler (Wong, 2013: 265). Partilerin alt kademelerinde de durumu aynıydı. Parti üyeleri kişisel çıkarları doğrultusunda adayları destekliyor ve onlar adına çalışıyorlardı. Ayrıca parti üyelerinin seçmenlerden belirgin bir farkı yoktu ve seçim bürolarında talebe göre hazır bulunuyorlardı (Hellmann, 2011: 477). Yerel düzeyde parti üyeleri partiden çok adayların veya milletvekillerinin yardımcısı olarak siyasetçi-seçmen ilişkisinin güçlenmesi (ve seçmenlerin şahsi taleplerini yerine getirmek) için çalışıyorlardı (Park, 1988: 1051). Ek olarak liderler örgütü kontrol etmek adına bir çeşit ödül-ceza mekanizması geliştirmişlerdir. Parti üyeleri, liderlere sadakatleri

sonucunda, parti içerisinde bir üst pozisyona atanma veya yeri geldiğinde kamu kurumlarında işe girme imkânı bulurken parti içerisindeki çatlak sesler genellikle partiden dışlanmaktaydılar. Sonuç olarak ortaya parti programının öne çıktığı demokratik bir sistemden ziyade kliyentalist örgüt yapısının olduğu bir sistem ortaya çıkmıştır. Kliyentalist ağların kurulmasına iyi bir örnek olarak ülke siyasetine yerleştirilmiş olan bölgeselleşme gösterilebilir (Park, 2008: 120). Kamuoyu araştırmaları liderlerin memleketlerinin oy vermede etkili olduğunu göstermektedir (Steinberg ve Shin, 2006: 524). Bu bağlamda, 3 lider, Kim Dae-jung (Jeolla, Güneybatı bölgesi), Kim Young-sam (Gyeongsang, Güneydoğu bölgesi) ve Kim Jong-pil (Chungcheong, Orta Batı bölgesi) memleketlerini ön planda tutarak etkin oldukları dönemde seçmenlerden oy istemişlerdir ve hizmetleri daha çok bu bölgelere yapmışlardır.

Partinin sistemlilik kazanmasında diğer bir önemli unsur parti finansmanıdır. Üç Kim döneminde liderler kendi koltuklarını sağlama almak adına parti finansmanının denetimini nispeten serbest bırakmış bu sayede parti kaynaklarını istedikleri gibi kontrol edebilmişlerdir (Hellmann, 2011: 476). Söz konusu partilerde üyelik aidatının parti finansmanındaki payı oldukça düşüktür. Örneğin, 1999 yılında Kore'deki partilerin toplam üye sayısı 6.146.187'dir ve bunların 6.122.300'ü seçim kampanyası için çalışan ücretli üyelerdir. Düzenli aidat ödeyen üye oranı ise sadece 10 binde 7'dir (Avusturya'da bu oran %17'nin üzerindedir) (Kim, 2008: 378). Bu durum üyelerin söz hakkını da kısıtlamakla beraber partiyi daha lider odaklı bir hale dönüştürür. Parti finansmanının devlet kaynaklarından veya iş dünyasından gelen bağışlarla sağlandığı bir düzende üyeler genellikle lidere bağlı olduğu müddetçe ödüllendirilir. Bu durumda üyeler partinin hedefleri veya ideolojisi doğrultusunda değil, liderin etrafında (genellikle kişisel çıkarlar ve beklentiler doğrultusunda) kenetlenir. Benzer şekilde, Steinberg parti üyelerinin lidere son derece sadık örgütlerden oluştuğunu belirtmektedir (2005: 121).

Seçmenler de lider odaklı yapıyla uyum sağlamıştır. Özellikle 1980'lerin sonundan 2000'li yılların başına kadar ki dönemde seçmenler oy tercihlerinde bulunurken siyasi partilerden veya parti programlarından ziyade bu üç liderin siyasetteki etkinliğini göz önünde bulundurarak oy vermişlerdir. Örneğin, Kim Dae-Jung, Kim Young-Sam ya da Kim Jong-Pil parti kurduklarında yanlarında kendi lider gruplarını ve finansman kaynaklarını getirmişlerdir. Bu liderlerden herhangi biri ayrılıp kendi partisini kurduğunda ise örgüt de onlarla birlikte hareket etmiştir (Heo ve Stockton, 2005: 676).

Özetle bu dönemde liderlerin STK'larla ilişkileri olumlu seyretmiştir. Önemli STK temsilcileri parti yönetiminde görev alırken bu kişiler daha çok vitrin görevi

görmüş, partinin iç işlerine müdahalelerine izin verilmeyerek partilerin otonom yapısı korunmuştur. Bunda en önemli unsur lider odaklı partilerin kurulmuş olmasıdır. Fakat ortaya parti-seçmen ilişkisinden ziyade güçlü bir lider-seçmen ilişkisi ortaya çıkmıştır. 3 Kim partilerinden dışlananlar ise parti içerisinde potansiyel hizipleri oluşturmak yerine söz konusu partilerden ayrılarak yeni partileşme sürecine yönelmişlerdir. Yeni kurulan partiler arasında mevcut yapıyı değiştirmeyi hedefleyen partiler ortaya çıkmış ve 3 Kim sonrası dönemde parti kurumsallaşmasına önemli katkılar sağlamışlardır.

Üç Kim Sonrası Dönem (2004-2018)

Kim Young-sam ve sonrasında Kim Dae-jung devlet başkanlığı görevini tamamladıktan sonra siyasete veda etmiş, Kim Jong-pil de 2004 genel seçimlerinde partisi başarısız olunca emekliliğini ilan etmiştir. Böylece 3 Kim dönemi sona ermiştir. Yeni dönemde siyasi parti kurumsallaşmasını etkileyen birçok değişiklik meydana gelmiştir. Öncelikle, Soğuk Savaş dönemindeki anti-komünizm söyleminin 1990'ların sonlarına doğru geçerliliğini yitirmesi (Steinberg ve Shin, 2006: 528; Park, 2008: 120) ve sivil toplum kuruluşlarının siyasette öneminin artmasıyla (Kim, 1997: 1141) muhafazakâr ve liberal partilere ek olarak progresif görüş zemin kazanmıştır (Park, 2008: 120). Bu doğrultuda 2000 yılında kurulan Demokratik İşçi Partisi büyük önem arz etmektedir. Kendisini liderden ziyade ideolojiyle ve programıyla ifade eden parti, farklı örgüt yapısına sahip olmasının yanında seçimlere girdiği dönemde (2002 Yerel Seçimleri ve 2004 Genel Seçimleri) MDP ve BUP'dan sonra en çok oyu alarak bir alternatif olmayı başarmış ve demokrasinin derinleşmesine önemli bir katkıda bulunmuştur (Lee ve Lim, 2006: 306). Aynı zamanda UP ve BUP'ye örgütlenme konusunda ilham kaynağı olmuştur (Koo, 2018: 4). Bununla birlikte Kim'lerin siyasetten ayrılmaları sonrası ideolojik temelli hizipler yeni partilerle siyaset sahnesine çıkmıştır. 2002 yılında devlet başkanı seçilen Roh Moo-hyun MDP'den ayrılarak aynı partiden bir grup vekille 2003 yılında Bizim Parti'yi (BP, Uri Party) kurmuştur.

Bu dönemde siyasi partiler toplum nezdinde bir canlanma içerisine girmişlerdir. Tablo 2'de görüleceği üzere siyasi kurumlara (merkezi hükümet ve ulusal parlamento) güven '3 Kim' dönemi sonrasında istikrarlı bir şekilde artmıştır. Daha detaylı olarak ifade etmek gerekirse, merkezi hükümete olan güven 2004 ile 2010 yılları arasında %42,4'ten %57,8'e, ulusal parlamentoya olan güven ise %17,9'dan %29,1'e çıkmıştır. Tablo 2'ye ek olarak Kim'in (2010) çalışmasına göre siyasi partilere güven 2003-2006 arası dönemde düzenli artış göstermekle birlikte diğer siyasi kurumlara nazaran güven oranı düşük kalmıştır. Sivil toplum kuruluşlarına duyulan güven ise düzenli bir şekilde azalmakla

birlikte siyasi kurumlara güvenin hala üzerindedir.[6] Bu noktada sivil toplum incelendiğinde yegâne gelişme muhafazakâr ve progresif güçler arasındaki rekabet olmuştur. Demokratikleşmeyle birlikte sivil toplumun talepleri önemli ölçüde yerine gelirken siyasetin başını çeken muhafazakâr ve progresif partiler ülke gündemiyle (ekonomi, sağlık, Kuzey Kore vb.) ilgili yaklaşımları sebebiyle kutuplaşmanın artmasına neden olmuştur. Bu durum, sivil toplumu bölmüş ve siyasi partilere karşı yekvücut olmalarının önünde engel oluşturmuştur (Fiori ve Kim, 2018: 164-5). Siyasi partilerin zaman zaman bu grupların taleplerine kulak tıkarken STK'lar ise protesto kartını kullanmıştır (Oh, 2012: 535).

Tablo 2: Güney Kore'de Siyasi ve Sosyal Kurumlara Güven Oranı (%)

Kurum/Yıl	2004	2006	2008	2010
İşçi Sendikaları	61.5	60.5	59.6	56.9
Gazeteler	56.5	70.4	61.9	62.9
Televizyon Kanalları	66.6	77.2	75.9	73.1
Sivil Toplum Örgütleri	79.3	76.1	72.2	71.3
Merkezi Hükümet	42.4	52.3	51.1	57.8
Ulusal Parlamento	17.9	26.0	27.0	29.1

Kaynak: Survey Research Center, Sungkyunkwan University, Comprehensive Social Survey of Korea, 2004, 2006. 2008, 2010 (Kim, 2013).

Üç Kim Sonrası Otonomi

3 Kim sonrası dönemde siyasi partilerin otonomilerinde azalma meydana gelmiştir. Bunun en önemli örneği DİP olmuştur. Kore İşçi Sendikaları Federasyonu'nun siyasi kolu olarak 2000 yılında kurulan parti, 2011'in sonunda Birleşik İlerleyiş Partisi'yle (BPP, Unified Progressive Party) birleşmiştir. Batı Avrupa'daki program partilerini andıran DİP gerek örgüt yapısıyla gerek programıyla seçmenlere mesajını ulaştırmayı başarabilmiştir (Hellmann, 2011: 479). Panebianco'nun parti kurumsallaşması kavramından yola çıkarak bakıldığında otonomi olarak zayıf (sendikadan bağımsız hareket alanı dar), sistemlilik ve ideolojik açıdan güçlü bir parti olarak fark yaratmıştır. Bu duruma paralel olarak sendikalar hareket alanını genişletmiştir. İç meseleler ikinci planda kalmış, dış meseleler ve dayanışma ön plana çıkmıştır. Bu durum sendikaların sol partilerle de sosyal devletin güçlendirilmesi amacıyla çeşitli iş birliklerine girdiğini göstermektedir

(Fleckenstein ve Lee, 2017: 42). Roh Moo-hyun'un devlet başkanlığı döneminde (2003-2008) 'katılımcı hükümet' söylemi doğrultusunda sendikalarla birlikte hareket etmesi sendikaların hareket alanının genişlediğini göstermektedir (Lee ve Lim, 2006: 327).

Otonomideki değişime bir diğer örnek de Bizim Parti'nin kurulmasıdır. Liderliğini Roh Moo-hyun'un üstlendiği partinin kuruluş süreci dikkate değerdir. İnternette örgütlenen ve Kore'deki geleneksel bölgeselci ayrımların dışında katılımcı demokrasiyi savunan bir platform olan Nosamo (Rohsamo— "Roh'u seven insanların toplanması", those who love Roh) hareketi, 2002 sonunda 100.000 üyeye ulaşmıştır. Bu hareketin dayanışma ve iletişim ağı Roh Moo-hyun'un MDP'nin resmi başkan adayı olmasında büyük etkisi olmuştur (Fiori ve Kim, 2018: 153). Roh Moo-hyun'un başkan seçilmesinden sonra MDP'den ayrılarak program partilerini andıran BP'yi kurması Güney Kore demokrasisine ve parti siyasetine önemli kazanımlar sağlamıştır. Özellikle partinin 2004 Parlamento seçimlerindeki başarısı (299 sandalyenin 152'sini kazanmıştı) tek başına hükümeti kurmasına olanak sağlamıştır.

3 Kim döneminden farklı olarak bu dönemde liderler STK'lara oy kaygısı veya kontrol etme amacıyla yaklaşmamışlardır (Kong, 2000: 372). Roh Moo-hyun STK'ları oy aracı görmekten ziyade onlarla birlikte hareket etmiş ve seçim sisteminde önemli bir değişiklik gerçekleştirmiştir (Lee ve Lim, 2006: 310). Değişiklikten önceki seçimlerde nispi temsil ve çoğunluk sistemlerinin birlikte uygulandığı tek oylu karma sistem uygulanırken yeni değişiklikle seçmenlere 2 oy hakkı tanınmıştır (1 tane aday, 1 tane parti için). Bu düzenleme hayata geçirilirken BP meclis dışından Kore İşçi Sendikaları Konfederasyonu, Kore İşçi Sendikaları Federasyonu ve Katılımcı Demokrasi için Halk Dayanışması gibi önemli STK'ların desteğini almıştır. Söz konusu STK'ların gerçekleştirdiği imza kampanyası sonrasında mecliste kapsamlı bir komisyon oluşturulmuş. Komisyona meclisteki tüm partilerden üyelerle birlikte STK liderleri de davet edilmiştir. Her ne kadar dönemin en büyük muhalefet partisi olan BUP yönetimi bu değişikliğe gönülsüz olsa da oluşturulan kamuoyu baskısı sebebiyle yeni düzenlemeyi kabul etmiş ve 2003 yılında düzenleme hayata geçirilmiştir (Lee ve Lim, 2006: 320). Düzenleme sonrasında DİP gibi program partileri meclise girme imkânı bulurken lider partileri nispeten zayıflamıştır (Hellmann, 2011: 478).

Üç Kim Sonrası Sistemlilik

3 Kim sonrası dönemde partiler sistemliliğini güçlendirmiştir. Özellikle 2002 seçimlerinden itibaren seçim kampanyaları sadece adaylar/isimler üzerinden

değil, gündemi ilgilendiren sorunlar üzerinden gerçekleşmeye başlamıştır (Walker ve Kang, 2004: 840; Chaibong, 2008). Karizmatik liderlerin siyaset sahnesinden silinmesiyle ideolojik temelli hizipler ön plana çıkmıştır. Daha sonra bu hizipler partilerinden ayrılarak veya parti içinde güçlenerek 3 Kim döneminde yaygınlaşan klientalist yapıyı zayıflatmayı başarmışlardır (Hellmann, 2011: 479-483). Yukarıda açıklandığı üzere her ne kadar otonomi yönü zayıf olsa da DİP sistemlilik açısından oldukça güçlü bir parti olmuştur. Sadece bir bölgeye odaklanmak yerine tamamen parti programını ön plana çıkaran, seçim kampanyalarını tamamen gönüllü üyelerle gerçekleştiren ve merkez yönetiminin güçlü olduğu fakat parti içi demokrasiyi işleten bir parti olmayı başarmıştır.

Üç Kim sonrası dönemde aday belirleme yöntemlerinde değişikliklere gidilmiştir. Siyasi Partiler Kanunu'nda aday belirlemeyle ilgili herhangi bir düzenleme bulunmadığından ötürü, liderler demokrasiye geçişten beri adayları daha çok kendi istekleri doğrultusunda belirlemekteydi. Fakat yeni liderler hem partilerini canlandırmak adına hem de lider odaklı yapıyı değiştirmek için aday belirlemede önseçim yöntemini tercih etmişlerdir. Önseçim zorunluluğu ilk etapta liderlerin gücünü zayıflatmış ve parti üyelerine aday belirlemede söz hakkı tanımıştır. Adaylar da kendilerini liderlere beğendirmek yerine ağırlığı parti örgütüne vererek parti örgütlenmesini biraz daha program parti yapısına kaydırmıştır. Örneğin, 2002 başkanlık seçimlerinden önce MDP, üyelerinin hatta üye olmayanların da katıldığı açık önseçimi tercih etmiş ve akabinde başkanlık seçimlerini kazanmıştır. Bu başarıdan sonra, aday belirlemede önseçim ciddi bir alternatif olarak kullanılmaya başlanmıştır (Koo, 2018: 3).

3 Kim döneminin bitmesi parti finansmanında da değişiklikler getirmiştir. Önceki dönemde 3 Kim'in seçimler sonucu devlet başkanlığı veya başbakanlık görevlerine gelme ihtimallerinin yüksek olmasından dolayı iş dünyasından gelen yardımların kontrolü ve dağıtımı partilerden ziyade doğrudan 3 Kim tarafından yapılıyordu (Park, 2008: 120). 3 Kim de kaynakları hizipleri kontrol etmek için kullanıyordu. Fakat yeni dönemde kaynaklar hem çeşitlendi (üyelik aidatı gibi) hem de klientalist gruplar dağıtımdan mahrum bırakıldılar (Hellmann, 2011: 477). Yine bu dönemde öne çıkan partiler (UP, DİP ve BUP) kaynakların çeşitlendirilmesi ve parti örgütlenmesini geliştirmek adına partiler üye sayılarını artırmışlardır. Örnek olarak 2006 yılında, BUP'nin 1 milyon üyesinin dörtte biri partiye maddi olarak katkıda bulunurken gelirlerin %42,9'u hazineden sağlanmıştır (Vincent, 2017: 208). Ülke genelinde parti üyeliği düşünüldüğünde 2004'te tüm parti üyelerin toplam seçmendeki oranı %4 iken bu oran 2014 yılında %10,2'ye yükselmiştir (Koo, 2018: 3). Burada asıl motivasyon söz konusu partilerde lider odaklı bir örgütlenmeden ziyade merkezden taşra

teşkilatlanmasına kadar gönüllü üyelerle hareket eden, finansmanının bir kısmı üyelerinden temin edilen ve parti programına dayalı örgütlenme oluşturmaktı.

Bir diğer değişiklik de 2004 yılında yapılan düzenlemedir. Düzenlemeden sonra adayların ve partilerin seçimlerde yapacağı maksimum harcama miktarı belirlenmiş ve bu miktarı aşan vekillerin seçimlere katılması engellenmiştir. Aynı yıl çıkartılan bir başka kanunla iş insanlarının partilere doğrudan bağış yapmalarının önüne geçilmiştir. Bu uygulama her ne kadar parti finansmanıyla alakalı da olsa seçimlerde adayların izlediği stratejileri bir nebze de olsa değiştirmiştir. Finansmanın denetim altına alınmasıyla adaylar önceki seçimlerde uyguladıkları klientalist pratikleri (seçmenlere ve parti üyelerine kişisel avantajlar sağlama) terk etmiştir.

Her ne kadar örgütlenme için önemli kazanımlar edinilse de çeşitli düzenlemeler parti örgütlenmesinin zayıflamasına sebep olmuştur. Son olarak 2004 yılında yürürlüğe giren düzenleme ile siyasi partilerin bölgesel örgütlenmeler hariç, yerel düzeyde örgütlenmelerine engeller getirmiştir. Bu durum partilerin yerel düzeyde seçmenlerle bağ kurmasının önünü tıkarken yasa yapıcılarıyla partizanlar arasındaki köprülerden biri yıkılmıştır (Chung, 2013: 22). Burada temel motivasyon bu örgütlerde yolsuzluğun yaygın olduğuna dair görüş ise de bu düzenleme yerel parti örgütlerini finansman konusunda parti merkezine biraz daha yaklaştırarak aslında sistemliliğe olumlu bir katkı sağlamıştır. Fakat ciddi örgütlenmeye sahip örgütlü yapıların – özellikle Demokratik İşçi Partisi'nin – bu düzenlemeden zarar gördüğünü belirtmek gerekir (Mobrand, 2018: 609).

Sonuç

Bu makale Panebianco'nun parti kurumsallaşması tezinden hareketle Güney Kore'deki siyasi partilerin kurumsallaşmasını askeri diktatörlüğün yıkıldığı 1987 yılından 2018'e dek analiz etmektedir. Bu zaman dilimi Üç Kim dönemi ve sonrası olarak dönemselleştirilmektedir. Bu çerçevede incelendiğinde, Üç Kim döneminde güçlü liderlikten ötürü sivil toplum örgütleri ve sendikalar gereken etkiyi gösterememiştir. Her ne kadar değişimin öncüleri olan STK'lar askeri diktatörlük dönemine göre daha görünür hale gelseler ve eğitimden, sağlığa, çevreden insan haklarına birçok konuda politika üretmeye katkı sunsalar da parti liderleri kendilerine rakip olarak gördüklerinden önlerini tıkamaya devam etmişlerdir. Bu dönemde partiler sistemlilik kazanmaktan ise uzaktır. Partilerin üye sayıları istenen düzeye gelmemiş; metropoller dışında örgütlenme zayıf kalmış ve lider sultası parti içi demokrasinin oturmasını engellemiştir. Üç Kim sonrası dönemde ise STK'lar ve sendikalar etkinliğini artırmıştır. Her ne kadar son yıllarda STK'lar daha etkin hale geldiyse ve siyasete daha fazla yön verse de arzu

edilen düzeye geldiğini ifade etmek abartı olur. En son ABD'den sığır ithalatına tepki olarak başlayan yoğun katılımlı sokak gösterilerinin sonuç getirmemesi iyimser beklentileri boşa çıkarmıştır (Oh, 2012: 549). Fakat bu durumu öğrenci hareketleri ve sokak protestolarının yaygınlaşmasıyla birlikte düşünüldüğünde partiler üzerindeki baskılar artmıştır. Böylece partilerin otonomileri azalmıştır. Partiler sistemlilik de ise ilerleme kat etmişlerdir. Partilerin aktif üyeleri artmış ve finansman kanalları genişlemiştir. Ayrıca karizmatik lider döneminin son bulması ve adayların belirlenmesinde önseçimin popülerlik kazanması parti içi demokrasinin gelişmesine ve partilerin kurumsallaşmasına katkıda bulunmuştur.

Partilerin sistemlilik kazanmasının önünde bazı yapısal engeller mevcuttur. Öncelikle seçim öncesi ve sonrasında ittifak nedeniyle parti birleşmesi ve parti kapatmanın yaygın olması kurumsallaşmayı engellemektedir. Aynı şekilde parti içinde ve politika üretme süreçlerinde kliyentalist ilişkilerin hala etkili olması kurumsallaşmanın önünde engel teşkil etmektedir.

Sonnotlar

[1] Bunların hepsinin liberal demokratik rejimlere evrildiğini iddia etmek ise mümkün değildir.

[2] Parti sisteminin kurumsallaşması, partiler arası rekabetin istikrarı ve partilerin toplum nezdindeki kökleşme düzeyi gibi birçok etmenden etkilenmektedir (Mainwaring ve Scully, 1995: 1-19; Mainwaring 1999: 3-20).

[3] Panebianco (1988: 171) parti içi koalisyonlarla ilgili olarak, Michels'den esinlendiği anlaşılan 'oligarşik parti' kavramını kullanmıştır. Oligarşik parti, parti yönetiminde aktif olan küçük bir grubun veya grupların tüm partiyi kontrol ettiği parti tipidir.

[4] Seçimsel değişkenlik iki seçim arasında partilerin aldıkları toplam oy yüzdeleri farklarının toplanarak ikiye bölünmesiyle hesaplanır (Pedersen, 1997: 4).

[5] Program partileri yönetimini, örgütünü ve seçmenlerini ideolojik bir bütünlük içerisinde bir arada tutabilen ve topluma verdiği mesajları parti ideolojisi temeline oturtmuş partilerdir. Bu açıdan program partileri, seçmen-parti ilişkisini patron-müşteri ilişkisi temeline oturtan klientalist partilerin anti tezi olarak kabul edilir (Kitschelt, 2000: 850; Cheeseman ve Paget, 2014: 75).

[6] Seong'a (2000: 95-99) göre sivil toplum kuruluşlarına güvenin yüksek olması partilerin ve liderlerin toplumla sıkı bağlar kuramamasından kaynaklanmaktadır.

Kaynakça

Arslantaş D ve Arslantaş Ş (2020). *Keeping Power Through Opposition: Party System Change in Turkey*. New Perspectives on Turkey, 62, 27-50.

Chaibong H (2008). South Korea's Miraculous Democracy. *Journal of Democracy*, 19(3), 128-142.

Cheeseman N ve Paget D (2014). Programmatic Politics in Comparative Perspective. İçinde: Nic Cheeseman, Juan Pablo Luna, Herbert Kitschelt, Dan Paget, Fernando Rosenblatt, Kristen Sample, Sergio Toro, Jorge Valladares Molleda, Sam van der Staak, Yi-ting Wang (der), *Politics Meets Policies: the Emergence of Programmatic Political Parties*, Sweden: International Institute for Democracy and Electoral Assistance International IDEA, 75-98.

Cho D Y (2006). Korean citizens' movement organizations: their ideologies, resources, andaction repertoires. *Korea Journal*, 46(2), 68-98. https://www.dbpia.co.kr/Journal/voisDetail?voisId=VOIS00575255. Son erişim tarihi, 17.09.2019.

Chung J M (2013). The Impact of Electoral Environment and Political Institutions on Post-Democratization Party Change in South Korea and Taiwan. *Korea Observer*, 44(1), 1-30. https://scienceon.kisti.re.kr/srch/selectPORSrchArticle.do?cn=NART65922285. Son erişim tarihi, 12.10.2019.

Croissant A (2002). Electoral Politics in South Korea. İçinde: Auriel Croissant (der), E*lectoral Politics in Southeast and East Asia*, Bonn: Freidrich-Eibert-Stifung, 233-276.

Croissant A ve Völkel P (2012). Party System Types and Party System Institutionalization. Comparing New Democracies in East and Southeast Asia. *Party Politics*, 18(2), 235-262.

Duverger M (1954). *Political Parties: Their Organization and Activity in the Modern State*. New York: Methuen.

Fiori A ve Kim S (2018). Civil Society and Democracy in South Korea: A Reassessment. İçinde: Y. Kim (der), *Korea's Quest for Economic Democratization: Globalization, Polarization and Contention*, Edinburg: Palgrave Macmillan, 141-170.

Fleckenstein T ve Lee S C (2017). Democratization, post-industrialization, and East Asian welfare capitalism: the politics of welfare state reform in Japan, South Korea, and Taiwan. *Journal of International and Comparative Social Policy*, 33(1), 36-54.

Harmel R ve Svasand L (1993). Party Leadership and Party Institutionalization: Three Phases of Development. *West European Politics*, 16 (2), 67-88.

Harmel R ve Janda K (1994). An Integrated Theory of Party Goals and Party Change. *Journal of Theoretical Politics*, 6 (3), 259–287.

Helgesen G (1995). *Democracy in South Korea (No. 18)*. Copenhagen: NIAS Press.

Hellmann O (2011). A Historical Institutionalist Approach to Political Party Organization: The Case of South Korea. *Government and Opposition*, 46(4), 464–484.

Heo U ve Stockton H (2005). The impact of democratic transition on elections and parties in South Korea. *Party Politics*, 11(6), 674-688.

Huntington S (1968). *Political Order in Changing Societies*. New Haven, CT: Yale University.

Huntington S (1993). *The third wave: Democratization in the late twentieth century (Vol. 4)*. Norman: University of Oklahoma press.

Janda K (1980). *Political Parties: A Cross-National Survey*. New York: Free Press.

Jonsson G (2014). *Consolidation of Democracy in South Korea?* Stockholm: Stockholm University Press.

Kalaycioglu E (2013). Turkish party system: leaders, vote and institutionalization. *Southeast European and Black Sea Studies*, 13(4), 483-502.

Kang W J (2017). Income and Voting Behavior in Korean Politics: Why Do the Poor Support Conservative Political Parties? *Journal of International and Area Studies*, 24(2), 15-33.

Katz R ve Mair P (1994). *How parties organize*. Beverly Hills, CA/London: Sage Publications.

Kim H R (2000). The State and Civil Society in Transition: The Role of non-governmental organizations in South Korea. *The Pacific Review*, 14(4), 595-623.

Kim H R (2004). Dilemmas in the making of civil society in Korean political reform. *Journal of Contemporary Asia*, 34(1), 55–69.

Kim S (2010). Public trust in government in Japan and South Korea: does the rise of critical citizens matter. *Public Adm Rev*, 70(5), 801–810.

Kim S (1997). State and Civil Society in South Korea's Democratic Consolidation: Is the Battle Really Over? *Asian Survey*, 37 (12), 1135-1144.

Kim S (2003). Civil Society in Democratizing Korea. İçinde Samuel S. Kim (der), *Korea's Democratization*, Cambridge: Cambridge University Press, 81-106.

Kim Y M (2008). Intra-Party Politics and Minority Coalition Government in South Korea. *Japanese Journal of Political Science*, 9(3), 367-389.

Kim Y (2011). *The Politics of Coalition in Korea: Between Institutions and Culture*. London: Routledge.

Kim Y H (2013). Is It Possible to Stabilize South Korean Party Politics? Conference Paper, 63rd Political Studies Association Annual International Conference, Cardiff.

Kitschelt H (2000). Linkages between Citizens and Politicians in Democratic Polities. *Comparative Political Studies*, 33(6-7), 845-879.

Kong T Y (2000). Power Alternation in South Korea. *Government and Opposition*, 35(3), 370–391.

Koo H (2001). *Korean Workers: The Culture and Politics of Class Formation*. Ithaca, New York: Cornell University Press.

Koo S (2018). Can intraparty democracy save party activism? Evidence from Korea. *Party Politics*, 26(1), 32-42.

Levitsky S (1998). Institutionalization and Peronism: The Concept, the Case and the Case for Unpacking the Concept. *Party Politics*, 4(1), 77–92.

Lee Y ve Lim Y J (2006). The rise of the Labor Party in South Korea: causes and limits. *The Pacific Review*, 19(3), 305-335.

Mainwaring S ve Scully T (1995). *Building democratic institutions: Party systems in Latin America*. Stanford: Stanford University Press.

Mainwaring S (1999). *Rethinking party systems in the third wave of democratization: the case of Brazil*. Stanford: Stanford University Press.

Mainwaring S ve Torcal M (2006). Party system institutionalization and party system theory after the third wave of democratization. İçinde: R S Katz ve W Crotty (der), *Handbook of Party Politics*, Thousand Oaks, California: Sage, 204-227.

Michels R (1959). [1911]. *Political Parties*. New York: Dover.

Mobrand E (2018). Limited pluralism in a liberal democracy: Party law and political incorporation in South Korea. *Journal of Contemporary Asia*, 48(4), 605-621.

Mosca Gaetano. (1930). [1896]. *The Ruling Class*. (Hannah Kahn, Çev.). New York: McGraw-Hill.

Moon S (2003). Redrafting democratization through women's representation and participation in the Republic of Korea. İçinde: S S Kim (der), *Korea's democratization*, Cambridge: Cambridge University Press, 107-134.

Oh J S (2012). Strong state and strong civil society in contemporary South Korea: Challenges to democratic governance. *Asian Survey*, 52(3), 528-549.

Panebianco A (1988). *Political Parties: Organization and Power*. Cambridge: Cambridge University Press.

Park C H (2008). A Comparative Institutional Analysis of Korean and Japanese Clientelism. *Asian Journal of Political Science*, 16 (2), 111-129.

Park C W (1988). Legislators and Their Constituents in South Korea: The Patterns of District Representation. *Asian Survey*, 28 (10), 1049-1065.

Pedersen M N (1997). The Dynamics of European Party Systems: Changing Patterns of Electoral Volatility. *European Journal of Political Research*, 7(1), 1-26.

Randall V ve Svåsand L (2002). Party institutionalization in new democracies. *Party Politics*, 8(1), 5-29.

Rose R ve Mackie T T (1988). Do Parties Persist or Fail? The Big Trade-Off Facing Organizations. İçinde: K Lawson ve P H Merkl (der), *When Parties Fail: Emerging Alternative Organizations*, Princeton: Princeton University Press, 533-558.

Sayarı S (2002). The changing party system. İçinde: S Sayarı ve Y Esmer (der), *Politics, parties and elections, Boulder: Lynne Rienner*, 9–32.

Scarrow S (2005). Implementing Intra-party Democracy. Political Parties and Democracy in Theoretical and Practical Perspective, National Democratic Institute for International Affairs, research paper series, 1-22.

Seong K R (2000). Civil Society and Democratic Consolidation in South Korea: Great Achievement and Remaining Problems. İçinde: L Diamond ve B K Kim (der), *Consolidating Democracy in South Korea*, London: Lynne Rienner, 87-110.

Stockton H ve Heo U (2004). The changing dynamics of regionalism in South Korea's elections. *Global Economic Review: Perspectives on East Asian Economies and Industries*, 33(3), 1-22.

Steinberg D I ve Myung S (2006). Tensions in South Korean Political Parties in Transition: From Entourage to Ideology? *Asian Survey*, 46(4), 517–537.

Wein R (2000). Civic Organizations under the Kim Dae-Jung Government: Puppets or a New Political Force? İçinde: Korea Economic Institute of America (der), *The Two Koreas in 2000: Sustaining Recovery and Seeking Reconciliation*, Washington, D.C: KEI, 62-76.

Walker S ve K T Kang (2004). The Presidential Election in South Korea, December 2002. *Electoral Studies*, 23, 840-845.

Wong J (2013). Transition and Uncertainty in Democratic Korea. İçinde: A Hicken ve E M Kuhonta (der), *Party System Institutionalization in Asia: Democracies, Autocracies, and the Shadows of the Past*, Cambridge: Cambridge University Press, 260-279.

Vincent S (2017). Dominant party adaptation to the catch-all model: A comparison of former dominant parties in Japan and South Korea. *East Asia*, 34(3), 197-215.